

БЕЛАРУСКАЯ
КРЫНІЦАBIEŁARUSKAJA
KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawania pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Вайна пачалася

Ужо добрая паўгода, як пачала насцьпяваць вайна між Італіяй і Абісыніяй. Урэшце сталася фактам. Распачала вайну Італія, якая, нават бяз ніякага ўпярэджання, напала на Абісынію.

Абісынія — гэта дужа ласы кусок, гэта дужа багаты край розным прыродным дабром. Дзеля гэтага на яе ўжо даўно вастрыла зубы Эўропа і што змагла, тое ўжо даўно прысабечыла. Так (напр. прыморскае пабярэжжа Абісыніі ўжо належыць да Англіі, Францыі і Італіі. Адзіная чыгунка, якая лучыць сталіцу Абісыніі Аддіс-Абэбу з морам, належыць да Францыі і праз яе каленію праходзіць.

Але не канец на гэтым. У Італіі апошнім часам так разросься апэтыт, што яна пажадала заваяваць увесь гэты край і з незалежнай Абісыніі зрабіць звычайную італійскую каленію. Праўда, свой гэты вялікі і дзікі апэтыт дыктатар Італіі Мусоліні прыкрывае рознымі важнымі прычынамі, але няма ніякага сумніву, што прычынай найважнейшай і рашаючай у гэтай справе зьяўляецца італійскі заборчы нацыяналізм і ахвота італійскага фашызму чужым коштам нажыцца. Заваяваць Абісынію, цвёрда ўгрунтавацца ў Афрыцы і на пабярэжжах Сяродземнага мора і хоць часткова ўскрасіць у Італіі славу і магутнасьць старадаўнай Рымскай Імпэрыі — вось салодкі сон Мусоліняга. Патрэбу Абісыніі для Італіі сам італійскі дыктатар тлумача звычайна тым, што Італія перанаселена і ёй трэба шукаць новых прастораў для коланізацыі і што Абісынія мала культурна, дык яму трэба несць эўропэйскую культуру.

Вось-жа ў Італіі і ў тых каленіях, якія яна ўжо мае, ня так цесна і Абісынія ня так някультурная, як аб гэтым усім цьвердзіць Мусоліні, а нават калі-б ён і чыстую гаварыў праўду, дык гэта ўсёроўна не апраўдвала-б збройнага нападу на Абісынію.

Вайна аднак пачалася. Італійская армія на трох фронтах наступае на Абісынію. Ужо між іншым забрала Адуу, дзе 40 гадоў таму абісынец італійцам справілі добрую лупцоўку, і так-жа занята сьвятое места Аксум. Абісынскае войска, як заўсёды, борыцца дзіўна гэроічна, прычыняючы гэтым многа страт італійцам, да рашучай аднак з ворагам бітвы не дапу-

скаецца і ўсыяжадступае. Ёсьць гэта зручны манэўр, каб змуць італійскую армію, дэзарганізаваць яе і ўцягваць у глыб краю, дзе гарыстыя і бездарожныя мясцовасьці і адсутнасьць вады і гарачы клімат акажуцца пры нагодзе паважнымі саюзнікамі для абісынцаў у іх барацьбе з акупанскім наездам італійскіх чужынцаў.

Абедзьве ваюючыя староны належаць да Лігі Народаў. Абедзьве на яе аглядаюцца і ад яе чакаюць падтрыманы. Ліга, у якой найважнейшую скрыпку іграе Англія з Францыяй, якіх інтарэсам у Абісыніі Італія загражае, так-жа доўга радзіла і ўрэшце прыняла некаторыя пастановы. Пастаповы гэнны сьцьвярджаюць, што напасьнікам ёсьць Італія і што ўсе дзяржавы, якія належаць да Лігі, павінны адносна Італіі застасаваць эканамічны байкот, як не даваць пазыкаў, не дастаўляць тавараў і г. д. Надта магчыма, што калі вайна ў Абісыніі ня спыніцца, дык Ліга, а прадусім тая-ж Англія і Францыя, застасуюць адносна Італіі і санкцыі ваенныя, гэта знача — пойдучь вайной на Італію і памогучь Абісыніі.

Хто выйграе — Італія ці Абісынія — згадаць пакуль-што трудна. Здаецца, аднак, Італіі вайна не апаціцца і можа нават прынясе шмат нечаканай шкоды, Абісыніі вайна можа падняць павагу і прысьпяшыць культуру краю, а сапраўды скарыстаюць з італійска абісынскай вайны Англія з Францыяй, якія яшчэ грунтаўней і без вайны ўмацуюцца ў Абісыніі і ў Афрыцы агулам.

Ці з Абісыніі вайна перакоціцца ў Эўропу — так-жа згадаць трудна. Ведама, у такіх справах усё магчыма, аднак так-жа здаецца, што яшчэ на гэты раз да гэтага ня дойдзе. Цяпер у Эўропе ключ ад вайны ў руках Гітлера. І вось-жа на наш пагляд Нямецчына яшчэ покуль-што на вайну не зарызуе, бо яшчэ яна не цалком залячыла раны ад вайны сьветнай і яшчэ ня мала мае спраў унутраных і агулам бліжэйшых, вырашэньне якіх не абавязкава вымагае вайны.

Але не забавляючыся ў дагадкі, покуль-што напэўна можна сказаць, што напад Італіі на Абісынію абудзіць патрыятызм гэнага краю, а так-жа нацыянальнае пачуцьцё чорных народаў Афрыкі, чырвоных і жоўтых Азіі і ажывіць у гэтых на-

3 царкоўнага пагосту

Праваслаўная Царква ў Польшчы зьяўляецца самастойнай. Ужо больш 10 гадоў, як у Польшчы паўстала аўтокефальная праваслаўная Царква. Ад часу паўстаньня гэтай аўтокефаліі, праваслаўе ў граніцах польскай дзяржавы фармальна ўнезалежнілася ад расейскай Царквы.

Тварцы польскай царкоўнай аўтокефальнасьці на самастойную Царкву ў Польшчы глядзелі, кожны па сваёму: сьвецкія бачылі ў гэтым здабытак польскай палітыкі, іменна, што разарвалася арганізацыяна-рэлігійная сувязь праваслаўных грамадзян польскай дзяржавы з Расеяй, а духоўныя — першы мітрапаліт аўтокефальнай Царквы ў Польшчы, сьвятой памяці Юры, — бачыў у гэтым ускрашэньне Царквы беларусаў і украінцаў, якая калісь была так-жа незалежнай ад Царквы расейскай.

Першы галава аўтокефальнай Царквы ў Польшчы ўважаў, што аўтокефальнасьць Царквы беларусаў і украінцаў стане на свой самастойны і прыродны шлях і ў далейшым разьвіцьці, апіраючыся на сваіх вернікаў, верне даўнейшую славу і значэньне праваслаўнай Царквы на землях б. Вялікага Княства Літоўскага.

Эпіскапат, падпісаўшы аўтокефалію, павінен быў быць консэкрэнтным, павінен быў прыняць гэтую тэзу ў аснову сваёй дзейнасьці і вясьці Царкву гэтым шляхам.

Эпіскапы, якія не хацелі прызнаць аўтокефаліі, добра разумелі, што аўтокефальная Царква ў Польшчы зрывае залежнасьць ад Царквы расейскай, зрывае сувязь з традыцыямі і звычаямі — словам зрывае ўсялякія зьвязкі з Расеяй. Дзеля гэтага яны аўтокефаліі Царквы ў Польшчы не прызналі і не прызнаюць.

Эпіскапы, што падпісалі аўтокефалію, у гэтым ліку і мітрапаліт Дзяніс, якія цяпер на кіраўнічых царкоўных становішчах гэтай Царквы для беларусаў і украінцаў утрымліваюць у царкоўным жыцьці расейскую традыцыю, расейскія звычэй і расейскую мову, мусяць уважалі, што ўстанаўляюць часовую аўтокефалію Царквы расейскай. Гэтую тэзу ў цэласьці пацьвярджае дасюлешня царкоўна-нацыянальная палітыка ўсяго апарату праваслаўнай Царквы ў Польшчы.

Кіраўніцтва праваслаўнай Царквы ў Польшчы дасюль старалася ў царкоўным жыцьці беларусаў і украінцаў захаваць расейшчыну, а цяпер пачала заводзіць побач расейшчыны і польшчыну.

Віленскі архіепіскап Хвядос, які на дамаганьне беларусаў уварэньне ў царкоўнае жыцьцё беларускую мову цьвердзіў, што „ні-какіх беларусаў нет,“ а калі яму даказвалі, што тутэйшы народ не разумее парасейску і трэба наву-чаць людзей рэлігіі ў пропаведзях у матчынай мове, ён адказваў — „материнскі язык пріменяют на ули-родаў палітычна - вызвольныя імкненьні. Нанад Італіі на Абісынію, асабліва абарона апошняй, урэшце бязумоўна ажывіла думкі, адраджэнскую працу і вызвольную барацьбу так-жа і беларускага народу.

цэ,“ дасюль утрымліваў гэтак у царкве расейшчыну, а цяпер пачаў заводзіць ужо і польшчыну: у Кансысторыі канцэлярыя перайшла на польскі язык і ўся царкоўная адміністрацыя, а так-жа і ўсе царкоўныя запісы пераходзяць з расейскай мовы на польскую.

Гэтак з расейшчыны на польшчыну пераходзіць і Горадзенская эпархія; у Горадзенскай эпархіяй польшчына праходзіць у царкоўным жыцьці яшчэ глыбей: сьвяшчэньнікі ў школах вучаць беларускіх дзяцей рэлігіі папольску і арганізуюць польскія праваслаўныя прыходы — нпр. у Беластоку.

У абедзьвух гэтых эпархіях кіраўнічы царкоўны апарат знаходзіцца ў руках маскалёў, таксама, як і ў цэнтры — у мітраполіі. Дамаганьняў беларусаў у царкоўна-рэлігійным жыцьці роднай мовы кіраўнічы царкоўны эпархіяльны апарат зусім ня браў пад увагу, таксама, як і ў цэнтры — у мітраполіі.

Словам, гіерархі эпархіяў на беларускіх землях, згодна з галавою праваслаўнай Царквы ў Польшчы, не прызнаюць элемэнтарных народных патрэбаў беларусаў у царкоўна-рэлігійным жыцьці і гэтак згодна утрымліваюць на беларускіх землях у царкве расейшчыну і пачынаюць памаленьку замяняць яе (расейшчыну) польшчынай.

Гэтак вось дзеіцца на царкоўным пагосьце ў нашых беларускіх эпархіях, дзе шырыцца сэктанства і бязбожнасьць.

Беларускі народ далей ужо ня сьцерпіць, каб яму праз Царкву накідалі чужую мову, і калі царкоўнікі далей будуць негаварыць патрэбы Беларускага Народу — беларусы паступова будуць пакідаць Царкву. У праваслаўнай Царкве на нашых землях павінны ўстанавіцца традыцыі і звычэй мясцовыя — беларускія. Адна з галаўнейшых традыцыяў — гэта сваё, мясцовае, зроднанае духова і кроўна духавенства, як ніжэйшае, так і вышэйшае.

Для самазахаваньня Царквы неабходна, каб яна была апэрта на грунт яе вернікаў — на нашых землях — на беларускім народным грунце, а не на расейскай эміграцыі, або нацыянальна-польскай палітыцы. А дзеля гэтага трэба, каб прадусім сама царкоўная гіерархія сазнала, што праваслаўная Царква ў Польшчы — гэта не часовая аўтокефальная Царква расейская на эміграцыі, а самастойная Царква украінскага і беларускага народаў.

У такім палажэньні сазнаньня царкоўных гіерархаў хіба-ж ня было-б ані патрэбы, ані нават і магчымасьці заводзіць у царкоўным жыцьці на беларускіх землях польшчыну, ня было-б і такіх зьявішчаў, якое наглядаецца ў Пінскай эпархіяй — Пінскі архіепіскап Аляксандр проста вырашыў царкоўнае ў нас пытаньне: праваслаўная Царква ў Польшчы — гэта Царква польская(!).

З гэтага дакладна бачым, куды цяпер кіруецца руль Пётравага Чаўна — праваслаўнага царкоўна-рэлігійнага жыцьця ў Зах. Беларусі. Але за гэце кіраўніцтва беларусы не адказны. Гэтым Чаўном кіруюць духоўныя маскалі з сьвецкімі палякамі.

Мы, беларусы зьяўляемся тут толькі цікавымі глядзельнікамі — куды гэты Човен на беларускіх „водах“ гэтак кіраваны заплыве...

Н—скі.

Ab samaadukacyi

(Kniška i hazeta ŭ masy).

Ciemnata — heta strašny worah narodu, najbolšy worah pracoŭnych i najhoršaje zło čaławiečtwa.

Ciemnata daradžaje niaświedamaj narodnaj masie wyrakacca swajho narodu; daradžaje jana nia lubić rodnaj mowy, zwyčajaŭ, tradycyji i ŭsiaho rodnaha; ciemnata daradžaje nienawidzieć swajho narodu i ŭwažacca za inšaha.

Ciomnyja masy pracoŭnych niazdolnyja baranić swaich klasawych intareŭ, ich čto choča, toj niawolić, wyzyskiwaje i zaprahaje sabie na służbu.

Ciomnyja ludzi nia bačać darohi da praŭdy, ciemnata nie daje dostupu świetłaj praŭdy ŭ ludzkija paniačci; ciemnata praŭdu skryŭlaje i daje mahčymaść raźniwacca fałšu.

Niebiašpieka, jakuju niasie z saboju ciemnata, uščiaž hroznaja našamu biełaruskamu pracoŭnemu narodu. Jość sioły i cełyja wakolicy ŭ našym Kraju, dzie biełaruskija sialanie nia ŭmiejuć pa swojemu ani čytać, ani pisać; nikoli nia čytajuć nijakich hazet i nijakich knižak; nie razumiejuć značeńnia arhanizacyji i nie adčuwajuć jaje potreby, ale adnačasna lohka paddajucca ŭsiłakamu wyzysku.

Heta strašnae žywišča, z jakim treba barocca kožnamu Bielarusu, u kaho tolki jość wieda, zrazumieńnie i mahčymaść.

Pryšla wosień i para arhanizawać na siałe na zimnu akcyju samaadukacyji. Treba wučyć niaŭmiekaŭ čytać, niahamatnych pisać. Tym, što ŭmiejuć čytać — dawać dobryja knižki, zaachwoćwac čytać hazety i žurnaly. Mała świedamych i niaświedamych nacyjanalna i socyjalna — naležna ŭświedamlać, a świedamych prywučać da arhanizacyji i arhanizawanaj pracy.

Dziela raźwićcia hetkaj samatužnaj pracy ŭ halinie samaadukacyji, pradusim, treba zarhanizawać kulturna-świetnyja punkty—biblijateki pry arhanizacyjach i prywatnyja; treba wypisać u hetyja punkty biełaruskich hazet i žurnalaŭ i kruhom raspaŭsiudžywać. Dyk biaremsia za samaadukacyju!

p—k.

Biblijateka im. Wrubleŭskich u Wilni

U našym Kraju aprača biblijotečnych zboraŭ krajowaha značeńnia Litoŭskaha Nawukowaha Tawarystwa ŭ Wilni, biblijateki pry Bielaruskim Muzeju im. Iw. Łuckiewiča, biblijateki uniwersyteckaj i prywatnych Ks. Ad. Stankiewiča (biełarusi) i Ks. J. Stankiewiča (litowiec), jość u Wilni paważnyja instytucyji, u jakich my znojdzziem cennyja materyjały, — heta Seminar Litoŭskaha Prawa (pry jurydyčnym fakultecie U.S.B.); Seminarijnaja biblijateka, dziaľakujuć ŭmieľaj i enerhičnaj arhanizacyji kiraŭnika Seminaru prof. Dr. St. Ehrenkreutz, maje nadzwyczajna cenny i bahaty knihazbor; druhaja ŭstanowa, dzie my znojdzziem amal usie materyjały da historyi našaha kraju — heta Biblijateka im. Wrubleŭskich u Wilni, jakaja mieścica ŭ pryhožym budynku b. paľacu Tyškiewičaŭ pry wul. Zyhmuntoŭskaj 2.

Warta z hetaj biblijatekaj paznajoć našaha čytača.

Biblijateka paŭstała z prywatnaha knihazboru Tadeuša Wrubleŭskaha, jaki ceľaje swajo žyćcio zbiraŭ materyjały, što adnosiacca da historyi našaha kraju. Da biblijateki majuć dostup usie hramadzianie našaha kraju, biaz rožnicy wiery i nacyi i jana z Wilni nia moža być wywiezieni nikoli i nikudy — hetak zapisana ŭ testamentie fundatora św. p. Tadeuša Wrubleŭskaha.

Św. p. T. Wrubleŭski byŭ staŭnym adwokatam. Zarobki addawaŭ na pawialičenie knihazboru swajej biblijateki. Budući ščyrym i addanym synam hetaha kraju i wialikim pryjacieľam i abaroncam biełaruskaha narodu i ŭsich hramadzian kraju, cikaŭsia

Jak bili syščyki ludziej u palicyi.

Było heta ŭ Lidzie ŭ sakawiku sioleta. Padprakuror Baniewicz u pawietawaj kamandantury palicyi wykryŭ nastupnaje:

U pakoiku znašoŭ ni to sledziačaha ni to lažačaha da paľawiny raździetaha čaławieka, jaki byŭ z sinia-kami ad bićcia. Na pytańnie padprakurora, čto jon, — adkazaŭ, što nazywajacca Žydis i zajawiŭ, što jaho niadaŭna tut-ža źbili syščyki (sledčaja palicyja) Łaskiewicz, Špileŭski i niejki treci, wymušaľući hetak pakazańni. Žydis sam ustać i ustać nia moh — byli źbityja piaty i ŭwieś dryžaŭ ad bolu.

Padprakuror ahladzieŭ pakoik. Akno było zasloniena čyrownaj papieraj. Na stale stajała butelka, pa jakoj źwierchu ściakali świežyja kapli wady. Widać, što niadaŭna ŭžywana. Kala stała stajała wiadro z wadoj, krychu ŭ addali lažaŭ miašok i doŭhi žalezny koľ. Na stale lažała trubka, humowaja paľka i ľachmany.

Žydis pakazwajuć na hetyja pradmiety raskazaŭ padprakuroru, jak jaho bili. Jamu śpiarša prikazali raździecca; kali jon nie pasľuchaŭ, syščyk Špileŭski ŭderyŭ jaho ŭ twar. Z nosu paľiŭsia kroŭ. Kali raździeusia, žwiazali jamu ručnikom ruky. Zasľanili wakno čyrownaj papieraj. Zamknuli dźwiery i prynieśli ŭsie pryľady.

Usunuli miž žwiazanymi rukami kaleni, a pad kaleni ŭsunuli žalezny koľ. Kancy žaleznaha kala paľazyli na dwa stały i hetak žwiazanaha Žydisa zawiesili haľawoj uniz. Adzin syščyk uziŭ za haľawu, druhi za nohi, a treci praz humowuju trubku ŭliwaŭ u nos wadu z butelki. Rot byli zatknuty ľachmanami i papieraj.

Pad kalenami mocna cisnuŭ žalezny koľ, praz nos piorła wada ŭ lohki. Aprača hetaha adzin syščyk biŭ Žydisa humowaj paľkaj u piaty.

Hetak woś zapadozranaha dapytywali ŭ kamandantury palicyi ŭ Lidzie. Za heta sud pakaraŭ winawitych syščykaŭ turmoj, ab čym my pisali ŭ prošłym numary.

pr.

Чытайце і пашырайце адзіны беларускі гаспадарскі часопіс „САМАПОМАЧ“! Пробныя нумары высылаюцца бясплатна. Адрас: Red. „Samapomach“, Wilnia — Wilno, Poľackaja Nr. 9—4.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Суды над беларускімі рэдактарамі. — Дня 11-га г. м. адбыўся ў Гарадзкім Судзе ў Вільні суд над рэдактарам „Шляху Моладзі“ грам. Я. Найдзюком. Грам. Я. Найдзюк аскаржаны з арт. 23 і 170 Кодэксу Карнага за тое, што зьмясьціў у „Шляху Моладзі“ артыкул А. Стрыбуца „Да сонца“. Суд прызнаў вінаватым аскаржанага і засудзіў яго на 2 тыдні арышту і 50 зл. штрафу. Засуджаны зляжыў апэляцыю.

— 21-га лістапада сёлета адбудзецца ў Акружным Судзе ў Вільні суд над рэдактарам нашае газэты грам. Я. Пазыняком. Аскаржаныне апэрта на арт. 152 К. К. у сувязі з канфіскатай „Б. Крыніцы“ у мінулым годзе.

У Т-ве Прыяцеляў Беларусаведаў пры УСБ. 20.X.35 г., а гадз. 17, у VI залі Унівэрсытэту адбудзецца навуковая зборка з рэфэратам Др. Я. Станкевіча на тэму: нарвэскі вучоны — Х. Станг аб урадавай мове Вялікага Княства Літоўскага.

З студэнцкага жыцьця. — Беларускі Студэнцкі Саюз у Вільні пачынае працу. У суботу дн. 19-га г. м. у памешканьні Саюзу адбудзецца інаугурацыйны вечар, у праграме якога: 1) уступное слова старшыні Саюзу, 2) рэфэрат, 3)

скокі. Уступ вольны на вечар — сябром і запрошаным асобам. Пачатак а гадз. 19-й.

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

Янка Купала ў Чэхаславаччыне. У пачатку кастрычніка выехала ў Чэхаславаччыну дэлегацыя савецкіх пісьменьнікаў і журналістаў. Мэта паездкі быццам азнаямленьне з культурным і літаратурным жыцьцём Чэхаславакіі, наладжаньне цеснай сувязі і абмена культурнымі дасягненьнямі. Сярод сяброў дэлегацыі знаходзіцца і беларускі паэт Янка Купала.

Творчасць беларускіх архітэктараў на выстаўцы. На выстаўцы архітэктурных праектаў і здымакаў дамоў, пабудаваных за апошніх 17 год, — якая адбудзецца ў Маскве ў сьнежны сёлета — будзе арганізаваны аддзел прысьвячаны творчасьці беларускіх архітэктараў.

Конкурс на калгаснае будаўніцтва. Урад саюзу савецкіх архітэктараў БССР і народныя камісарыят земляробства БССР аб'явілі конкурс на калгаснае будаўніцтва. На прэміі за лепшыя праекты для архітэктараў прадначана 12 тысяч рублёў. Тэрмін конкурсу — да 15 лістапада.

Polska-litoŭski dahawor u Suwałkach.

„Viln. Ryt.“ z dn. 12.X. sioleta pad zahaloŭkam „Prad 15-cima hadami“, miž inšym padaje haľoŭny žmiej polska-litoŭskaha dahaworu ŭ Suwałkach u 1920 h. Dziela taho, što biełaruskaje hramadzianstwa mała što ab henym dahawory wiedaje, niżej padajom haľoŭny žmiej uspomnienaha artykułu z „Viln. Rytujus“. Woś jon: — 1920 hod dla Wilenskaha Kraju byŭ niazwyčajny; tady za hety Kraj wajawali aź try dziańzawy: Litwa, Poľšč i Sawiety. Wajna miž Poľščaj i Sawietami, pačataja ŭ 1919 h. u 1920 h. dajšła da wialikaj stupieni. Było tak, što i adnej i druhoj staranie hrazilo wialikaja niebiašpieka. Spačatku boľš išlo pamysna Poľščy, jakoj wojska było nawat dajšoŭšy aź da Kijewa, ale pašla hetaje wojska musiła adstupić da Wařšawy.

Jak wiedama, u 1920 h., kali palaki ŭ lipni mieścacy pakinuli Wilniu, miešta heta zaniali litoŭcy i baľšawiki. Paźniej, u miesiacy žniŭni, baľšawiki, trymajučysia ŭ tym-ža hodzie padpisanaha z Litwoj u Maskwie dahaworu, wyšli z Wilni i z usiaho Kraju. Badoj usia Wilensčyna była astaŭšysia ŭ rukach litoŭcaŭ. U Wilniu pierajechali z Koŭny centralnyja ŭľady, a na prawincyji pačali arhanizawacca waľasnyja i pawietawyja samarady.

Tymčasam palaki z baľšawikami jašče wajawali. Urešcie pabityja pad Wařšawaj baľšawiki byli zmušany adstupić.

U hetaj polska-baľšawickaj wajnie litoŭcy staralisia być na staranie i ŭ ich wajnu nie miašalisia. Ale ŭsiožtaki ŭ niekatorych miešcoch su-

naŭpierad biełaruskaj kulturaj, biełaruskaj minuščynej i sučasnaščaj, staraŭsia, mahčyma, usie matarjały, što adnosiacca da biełaruskaha pytańnia, kampletawać u swajej biblijatecy. I sapraŭdy, u Jaho knihazbory možam znaćci i takija redkija matarjały, jakich siańnia za žadnuju canu nidle nia možna dastać. Asabliwa matarjały 90-ch hadoŭ minuťaha st. i raniejšyja (paŭstančaja i nielehalnaja bieł. literatura) dobra i staranna skampletawany. I tamu knihazbor T. Wrubleŭskaha maje wialikaje značeńnie dla biełarusau.

Ješče pierad śmierciaj T. Wrubleŭskaha byli raspačaty pierahawory pamiž Ministerstwam Aświety i adumysłowym kamitetam, stworanym pry biblijatecy Wrubleŭskaha ŭ sprawie ŭparadkawańnia i adčynieńnia biblijateki (dasiul jana miaščalisia ŭ ciesnym pamieškańni fundatora). Śmierć fundatora (3.VII.1925 h.) zmusiła da boľšaha zacikaŭleńnia i akančalnaha wyrašeńnia raspačataj sprawy.

Kamitet Biblijatečny i Ministerstwa Aświety padpisali ŭmowu dnia 1.II.1926 h. ab pieradačy biblijateki pad matarjalnuju apieku dziańzawy. Z hetaj-ža dataj Ministerstwa wyznačyła na kiraŭnika biblijateki wialikaha znataka i dobraha arhanizatora hetaj sprawy dyrektara Biblijateki Uniwersyteckaj u Wilni Dr. St. Rygla. Dr. St. Ryglieľ šybka raspačau pracu nad uparadkawańniem biblijateki.

Dziańzawa zakupiła paľac Tyškiewičaŭ, adremantawała jaho i prytnawała da wymohaŭ biblijatečnych. Budynak pad biblijateku byŭ zdadzienny dn. 9.XII.1931 h., kudy byŭ pierawiezienny knihazbor dzieła ŭparadkawańnia. Pierawiezienny knihazbor skłaďaŭsia z: 40,000 nazowaŭ drukau u 80,000 tomach i 18,000 drukau ulotnych: — knižak roznaha žmiejstu — 20,400 nazowaŭ, časapisaŭ kala 1,400

nazowaŭ u 8,400 tomach, brakoŭnych — 1,400 nazowaŭ, adnadniowak — 330; wydawiečtwaŭ seryjnych 260 nazowaŭ u 4,000 tomach; t. zw. Vilniana-Lithuanica — 5,800, medycyna — 3800; cymelijsja polonica: XV—XVI w. — 150 kn., XVII w. — 730, XVIII w. — 2,240, inšyja — XV—XVI w. — 210, XVII — 1,210. Musicalia i teatralia — 700 kn., mastactwa — 400 kn.; mapy i atľasy — 1,450. Albomy — 285; rukapisy — 2,700. aŭtohrafy (piśmy) — 7,400, dakumanty pergamín. — 50, teki archiwalnyja 550. Tak zwanyja ryciny — 9,900. Muzealija — 2,500. Treba zaznačyć, što heta biblijateka pawialičwaje swoj knihazbor z kožnym dnioz na nastupnych krynic:

1) dzieła taho, što biblijateka maje charakter krajowy, to jana atrymliwaje abawiazkawaja ekzemplary ŭsich drukau, jakija wychodziać na terytoriji b. Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha (ziemli, jakija znachodziacca ŭ miežach Poľščy).

2) zdepanawanaja biblijateka Nawukowa-Dasľedčaha Instytutu Eŭropy Uschodniaj u Wilni pieradała swoj knihazbor — kala 10 tys. knižak i časapisaŭ, pierawažna wyšaŭšyja ŭ SSRR (Rasieja, Bielaruś i Ukraina) i dajšyja swaje zakupy knižak uspomnieny Instytut pieradaje biblijatecy;

3) staľyja zakupy mataryjałaŭ ad pawiadajućych zadańniu biblijateki;

4) achwiary rozných ustanowaŭ, wydawiečtwaŭ i paasobnych adzinak;

5) wymiena wydawiečtwaŭ z inšymi biblijatekami, jak u kraju tak i zahranicaj.

Darečy budzie ŭspomnić, što ŭ hetym hodzie paŭstała pry biblijatecy h. zw. kamisija zakupaŭ biblijatečnych, jakaja nahladaje za planowym i systematyčnym kampletawańniem biblijateki. U skłaď hetaj komisii ŭchodziać pradstaŭniki Biblijateki im. Wrubleŭskich i Instytutu Eŭropy Uschodniaj.

Staršynioj hetaj komisii žaŭlaŭjecca wielmi rupny i dobra znajućy zadańni hetaj biblijateki, clapierašni jaje dyrektor, Dr. St. Burhardt, a sekretarom — M. Pieciukiewič.

Kali ŭparadkawańnie biblijateki dadhodziła da kanca (ahulnaje ŭparadkawańnie), Dr. St. Ryglieľ byŭ paklikany na stanowišča dyrektara Biblijateki Narodowej u Wařšawu, a na jaho miesca byŭ naznačany (9.IV.32) wiedamy apiakun i pryjaciel biełaruskaj studenckaj moľadzi prof. Dr. E. Kašmidar, jaki na hetym stanowiščy addana i ŭmieła pracawaŭ aź da 1934 h., dawodziŭcaj Biblijateku amal da akančalnaha ŭparadkawańnia. Adnak praca nawukowaja zmusiła jaho zračysia z hetaha stanowišča. Ciapierdyrektaram žaŭlaŭjecca Dr. St. Burhardt, jaki taksama ščyra addany swajej pracy i wymoham biblijateki. Jon taksama, a moža boľš čym papierednija dyrektary, systematyčna kampletuje materyjały, što adnosiacca da historyi i kultury našaha kraju, tymbolš, što jon pa specyjalnaści historyk.

Duchowym kiraŭnikom, a taksama supracownikam sučasnaha dyrektara, žaŭlaŭjecca naš ščyry pryjaciel Ludwik Abramowič, jaki honorowa spaŭniaje abawiazki dyrektara Muzeju Ikonografii pry ŭspomnienaj biblijatecy.

Jak wynika z wyšej skazanaha, Biblijateka im. Wrubleŭskich maje wialikaje značeńnie ŭ našym kulturnym žyćci, u našaj kulturnaj pracy.

Uračystaje adkryćcio i addača da aulnaha karystańnia biblijateki adbyľosia 22 čerwienia 1935 hodu.

U biblijatecy abstawiny da pracy idealnyja, tolki treba chacieć pracawać. Biblijatečnaja čyťalnia adčynieńna ad hadz. 9—15 i ad 18—21, aplaty za karystańnie nizkija (za hod 4 zľ, paŭhodu — 2, kwartaľ — 1 zľ, miešiac 50 hr.).

M. P—č.

Žmieny ũ Centralnym Kamitecie UNDO

Centralny Kamitet Ukrainskaha Narodnaha Demokratyčnaha Abjednaniŭ (UNDO) 12 h. m. wydaŭ komunikat, z jakoha dawiedwajemsia, što dasiulešni i doŭhahodni staršynia hetaj arhanizacyi dr. D. Lewicki padaŭsia ũ adstaŭku, a b. pasłanku wielmi dziejnuju i enerhičnuju narodnuju dziejačku Milenu Rudnickuju C. Kamitet UNDO z arhanizacyi wyklučyŭ. Wyklučany tak-ža z arhanizacyi i niekatoryja inšyja ukraińskija narodnyja pracauŭniki.

UNDO prad sioletnimi wybarami ũ polski Sojm i Senat zaklučyła ũhodu z polskaj partyjaj BB, a prad ministram Kościłkoŭskim wyjawiła swaje „sympatyj“ da polskaha uradu i zraklasia dasiulešniaha apazycyjna-ha da jaho stanowišča.

Pašla zaklučeniŭ hetkaj ũhody, UNDO ũ Haliččynie, tolki ũ Haliččynie, pajšło razam z BB na wybary, i stwarýlasia nowaja, uhadowaja ukraińskaja parlamentarnaja reprezentacyja

ũ polskim Sojmie i Senacie. Na čale hetaj ukraińskaj parlamentarnaj reprezentacyi staić, jak staršynia jaje, Wasil Mudry — haloŭny redaktar hazyty „Dilo.“

Woš-ža, redaktar W. Mudry ũ „Шляху Хаулі“ (ukraiński časapis) uspakojwaje swaich optymistaŭ, jakija spadziajucca, što Ukraincy mnohačaho ad polskaha uradu zdabuduć; wyrażniej — nia treba čakać karysnych płaďoŭ dla ukraińskaj sprawy ad hetaj ũhody. Hazeta „Новый Час“ ab hetym kaža korotka: „niama nijakaj ukraińskaj-polskaj ũhody, za wyniatkam wybarnej zhody.“

Ukraińskaja hazeta „Meta“ z 13 h. m. u artykule ab hetaj sprawie kaža hetak: „niadaŭny wybarny kampramis, zamiešć prybliżyć rozwiázku polska-ukraińskaj problemy, jaje jašče bolš zablytaŭ.“

Hetak woš sami ukraincy hladziać na „karysnašć“ ũhody UNDO z „prožondowymi“ palakami.

Sud za zabojsťwa min. Pierackaha

Sud za zabojsťwa ministra Pierackaha maje pačacca 18 listapada sioleta. Abwinawačany ũ hetaj sprawie 12 asob. Usie ukraincy; paimienn: Šciapan Bandera, Mikałaj Lebiedź, Darota Hnatkoŭskaja, Jarasłaŭ Karpiniec, Mik. Klimišyn, Bahdan Padhajnyj, Jan Maluca, Jak. Čorny, Aŭh. Kačmarski, Ramon Mihal, Kaciaryna Zaryckaja, Jarasłaŭ Rok. Usie meładyja — ad 25 da 30 hadoŭ.

Bandera, Lebiedź, Hnatkoŭskaja, Karpiniec, Klimišyn, Padhajnyj i Maluca abwinawačany, što padhataŭlali napad i biežpasredna pamahali ũ zabojsťwie. Inšyja abwinawačany, što pamahali ũciačy haloŭnamu zaboju Hryciu Maciejku. Karpiniec byccam zrabiŭ bombu, jakuju Maciejka kinuŭ, katoraja nia wybuchnuła. Arhanizacyjki zdaralisia, a asabliwa ũ Suwałščynie.

Spaŭniajućy pažadani Lih Narodaŭ, litwoj i palaki ũstupili miž saboj u pierahawory, jakija špiarša byli pačaty ũ Kalwaryi, a pašla ũ Suwałkach. Pierahawory skončylisia dahaworam, padpisany 7 X. 1920. Dahawor hety Wilniu i bolšuju časć Wilenščyny pakidaŭ Litwie.

Suwałski dahawor składajecca z piacioch punktaŭ, z jakich pieršy abaznačaje miž Litwoj i Polščaj demarkacyjnaju liniju, druhi čwierdzić, što abiedźwie starony spyniajuć miž saboj wajnu, treci hawora ab stancyi Arany, jakoj majuć prawa karystacca abiedźwie starony, i ũrešcie artykuły čaćwierty i piaty ũstanaŭlajuć warunki abmienu pałonnymi ũ čas trywańnia dahaworu... —

Hetki, jak bačym, miž Litwoj i Polščaj byŭ padpisany dahawor u Suwałkach u 1920 h., jaki tak blizka dacyčyŭ losu našaha Kraju. Dalejšyja adnak, jak wiedajem, padziei polskaj palityki dahawor heny skasawali.

M. K.

Iznoŭ zabojsťwa šwiaščeńnika na Wałyni

My padawali ũ swaim časie sioleta ab zabojsťwie na Wałyni prawasłaŭnaha šwiaščeńnika. A woš čapiet padajom iznoŭ ab zabojsťwie tam-ža prawasłaŭnaha šwiaščeńnika.

U subotu wiečaram, 28 wieraśnia, zastreleny spadciška prawasłaŭny šwiašč. Arsień Tatura, 50 hadoŭ — nastajacieli parafii Stawok u Kasto-polščynie. Zabojsťwa dakanana ũ chacie nastajaciela, u siale Stawok, wystrėlam praz wakno.

Pachowiny adbylistia 1 h. m. z učasćiem wialikaha liku duchoŭnikaŭ i pawietawaha starasty.

Palicyja prawodzić śledztwa i aryštoŭwaje padazronych, pierawažna siarod miascowaj moładzi.

U parafii Stawok pryhadžanie zaŭziata damahajucca ũwiadzieńnia ũ carkoŭna-relihiijnaje žyćcio ukraińskaj mowy. Nibašoŭyk šwiašč. Tatura hetamu praciwuśsia. U damahańni ukraińskaj mowy ũ carkwie najbolš aktyŭnaja tam miascowaja moładź.

U subotu wiečaram, 28 wieraśnia, zastreleny spadciška prawasłaŭny šwiašč. Arsień Tatura, 50 hadoŭ — nastajacieli parafii Stawok u Kasto-polščynie. Zabojsťwa dakanana ũ chacie nastajaciela, u siale Stawok, wystrėlam praz wakno.

Pachowiny adbylistia 1 h. m. z učasćiem wialikaha liku duchoŭnikaŭ i pawietawaha starasty.

Palicyja prawodzić śledztwa i aryštoŭwaje padazronych, pierawažna siarod miascowaj moładzi.

U parafii Stawok pryhadžanie zaŭziata damahajucca ũwiadzieńnia ũ carkoŭna-relihiijnaje žyćcio ukraińskaj mowy. Nibašoŭyk šwiašč. Tatura hetamu praciwuśsia. U damahańni ukraińskaj mowy ũ carkwie najbolš aktyŭnaja tam miascowaja moładź.

Žmiena ũradu ũ Polščy

U minulym tydni adbylasia žmiena polskaha uradu.

U subotu 12 h. m. urad na čale z premjeram Słaŭkam padaŭsia ũ adstaŭku. Prezydent adstaŭku uradu pryniaŭ i daručyŭ min. Kaściłkoŭskamu ũtwaryć nowy urad.

U niadzielu 13.X. Prezydent naznačyŭ min. Kaściłkoŭskaha premjeram nowaha uradu i začwierdziŭ padanych Kaściłkoŭskim takich ministraŭ:

Račkiewič — ministr unutranych spraŭ, Bek (pałkoŭnik) — min. zahraničnych spraŭ, Kaspšycki (hienerał) — min. wajny, Kwiatkoŭski — min. skarbu, Michałoŭski — min. sprawiadliwaści, Chyliński — kiraŭnik minist. Aświety i Wier. Wyzn., Paniatoŭski — min. ziemiłarobstwa i ziam. reformy, Gurecki — min. Promysłu i handlu, Butkiewič — min. daroh, Jaščolt — min. hramadzkej apieki, i Kaliński — min. pošty i telegrafu.

Pašla zarhanizawańnia nowaha uradu premjer Kaściłkoŭski padaŭ da ahulnaha wiedama prahramu dziejańnia hetaha uradu — deklaracyju.

Premjer Kaściłkoŭski zajawiŭ, što urad budzie kirawacca tak, kab raźwić ekanamična-haspadarčyja siły hramadźanstwa i dziaŭwaj. Słowam, nowy urad maje na mecie papraŭlać haspadarčaje pałažeńnie Polščy, jakoje patrabuje ũ hetym kirunku nadta šmat pracy.

Liha Narodaŭ tuśyć pažar wajny ũ Afrycy

Pašla śćwierdžańnia Lihaj Narodaŭ, što Italija z Abisinijsaj wajujuć i što ũ hetaj wajnie Italija žjaŭlajecca staranoj napadajučaj, a Abisinijsa staranoj, što baronicca, Liha prystupila da akcyi tuśeńnia hetaj wajny.

U hetaj sprawie Liha Narodaŭ pastanawiła tasawać adnosna Italii h. zw. sankcyi, jakija palahajuć na tym, kab asłablać Italiju i ũspamahać Abisinijsu ũ hetaj wajnie. Pastanowa Lih ũ hetaj sprawie wyrażna skirawana protiŭ Italii i pryčilna da Abisinijsi. Liha nakazwaje dziaŭwam — siabrom Lih — nie pradawać Italii aružža, amunicyji i takich matarjałaŭ, z jakich možna rabić aružža abo amunicyju; nakazwaje tak-ža ahraničeńnie handlu z Italijaj niekatorymi tawarami, praduktami i ahraničeńnie hrašowaj operacyj — pazyčak. Adnosna Abisinijsi, dyk Liha pazwalaje pradawać joj i aružža. Kali-b i heta nie pamahło, dyk Liha nakazwaje začynić prapłyŭ italijskich wajennych karabłoŭ praz Suez i Hibraltar. Słowam, pastanowa Lih Narodaŭ u hetaj sprawie mocnaja i radykalnaja. Astajecca tolki jaje wykanać.

U wykanańni hetaj pastanowy najbolš zacikaŭlenaja Anhlija, — bo-ž wajna italijska-abisyńskaja dacykaje i jaje žyćciowych intaresaŭ u Afrycy, — ale, kab nia było niebiašpieki ad hetaj wajny ũ Eŭrope, Anhlija arhanizuje da wykanańnia pasta-

Pry hetym treba adznačyć, što žmienaŭ u polskaj palitycy, jak widać z uradowaj deklaracyi, ani ũ nutry, ani na wonki — zahraničnaja palityka, — nia budzie. Mahčymyja žmieny tolki sposabaŭ dzieła prawodžańnia ũ žyćcio namiečanej prahremy.

—o—

Z deklaracyi premjera Kaściłkoŭskaha widać, što nowy urad uwažaże sučasnaje ekanamična-haspadarčaje pałažeńnie ũ Polščy takim, jakoje patrabuje wialikaj naprawy. Ministr skarbu Kwiatkoŭski ũ promowie praz radyjo 15 h. m. ab haspadarčym žyćci ũ Polščy skazaŭ hetak:

Naša je haspadarčaje žyćcio wa ũsich halinach pracy indywiduálnaj i ahulnaj wielmi zwužalasia. My ũ mnohich halinach haspadarčaj dziejańnia adstupili ũžad mnoha bolš ad druhich narodaŭ...

Hetaje ciažkoje haspadarčaje pałažeńnie ũ Polščy ministr skarbu maje papraŭlać, u zhoździe z inšymi ministrami resortami, aščadnašćaj i aktyŭnašćaj haspadarčaj palityki.

Ab ciažkim haspadarčym pałažeńni z naciskam padčyrkiwaje i ministr unutranych spraŭ Račkiewič u swaim zwarocie da paduładnych čy-noŭnikaŭ.

Słowam, pašla „wesolej twurčości“, — pryznańnie horkaj i sumnaj sapraŭdaści.

Wajennyya dziejańni ũ Afrycy nia spyniajucca, ale apošnimi dniami krychu spakajniešyja. Hazety pišuć, što papiaredniŭ wajennyya nastupy italijskaj armii charakter palityčny, a nie stratehičny. Italija čapiet trymajecca zaniataj pazycyji dy čaka je.

Adnak bał miž wajujućymi staronami adbywajucca — abisyńcy starajucca adbić zaniatyya italijskimi harady. Abisyńcy bjucca nadta zajadla i stojka. Bywajuć adnak wypadki i zdrady — načalniki wokruhaŭ razam z wojskam padajucca italijskamu.

Ale heta zdarajecca i z boku italijskaha — tubylcy celymi addzielełami pierachodzić na bok abisyńcaŭ.

Italijskaje wojska masawa tam chworeje na tropikalnyja chwary, — što joś najstrašniejšym dla italijskaj armii.

Italijskaje wojska masawa tam chworeje na tropikalnyja chwary, — što joś najstrašniejšym dla italijskaj armii.

*****

БЕЛАРУСЫ! Прывітаеце ахвяры на фонд беларускай асветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць на беларускай!

Dr. Stanisłaŭ i dr. Jadwiha Hrynkieŭičy.

Dezynfekcyja.

Wiedajem, što zaraznyja chwary raspaŭsiadajucca dziakujućy bakteryjam, jakija abo samyja saboj takim ci inšym ślacham pierachodzić z adnaho miesca na druhaje, ci znoŭ niechta ci niešta ich pieranosić. Dyk kali chočam zmahecca z zarazami, treba, kali ũžo zaraza da nas lučyła, zrabić *dezynfekcyju*, značycca *žniščyć žywyja bakteryji ci tyja žywioty, jakija pieranosiać bakteryji*. Bakteryji zaraznyja żywuć u hrazi, pyle, śmiećci, u kutach pamieškańnia, u krywi chworthy, u ich wyparažnieńiach, časta ũ pluskwach, błoach, wośach, prusakach, muchach, kamarach, myśach, pacukach. — Dezynfekawać treba ũsieńka toje, što było ũ biežpasirednich znośinach z chworthy, abo što adyjšło z jaho z wyparažnieńiami. Dyk dzieła hetaha dezynfekuiecca: 1. chworaha — niezaležna, ci jon wyzdarawieŭ ci pamior, 2. usich ludziej, jakija mieli niešta supolnaje z chworthy, 3. wyparažnieńni chworaha — sploŭki, skliż z nosu na nasatkach ci z pasudzinaŭ, ślinu, wanity, pot, maču, kał, 4. izbu, u jakoj lažaŭ chworthy (padłoha, ścieny, wokny, dźwiery, klamki), usie abstanouku ũ izbie chworaha (łožka, paściel, ślaniŭki ci matracy, kōdru, dywany, stały, laŭki, abrazy, śmiećcio, wopratku j chuścia chworaha), 5. ũsieńkaje načyńnie i pryłady da jady i pićcia, da myćcia, kupańnia, pawlazi, bandaży i h. d., 6. wadu da myćcia i kupańnia.

Dezynfekcyju robicca *fizyčnymi*, abo *chimičnymi* sposabami. Z *fizyčnych* sposabaŭ karystajemsia ačyščajućy *mechanična* (przykładam wymiatajućy), dalej *haračym pawietram* i *paraju*, i *pałacy na ałni*. to treba spalić. Usieńka toje, što nia maje *bolšaje wartaści* — śmiećcio z izby chworaha, papiery, salomu z siańnika, bandaży, tannyja dziciačyja cacki, staryja hanučki. Usieńka heta najlepš spalić u piečcy, u toj samaj izbie, dzie chworthy lažaŭ. Kali heta niemahčyma, dyk pakłaść taki pradmiety ũ nieki stary miaśok i ũ jom zaniaści ich na toje miesca, dzie domajem spalić. Spalić abo z miaśkom, abo miaśok wydezynfekawać u karbołcy. U *haračaj wadzie* možna dezynfekawać usieńka toje, što možna myć, dyk značycca wopratku, chuścia, nawałocki z paduśak, paścieli, načyńnie i pryłady — da jady i pićcia. Da wady, u jakoj chočam dezynfekawać, nasypiem sody. Wady nalić kab jana ũsieńka pakryła i waryć prynamsia 15 minut, kali wada ũžo zakipić. *Dezynfekcyju paraju* možna zrabić u adumysłowym aparacie, jakija šmat chto jašče pamińć z wajny i niamieckaje akupacyi. U hetkich aparatach dezynfekuiecca wopratku, jakoje nia možna wymyć u wadzie, dywany, matracy, firanki, siańniki, chuścia, šklanyja žalezyja pradmiety. Nia možna dezynfekawać u pary kapialuśoŭ, kažuchoŭ, futraŭ, pradmietuŭ sa skury, z filcu, šoŭku, pluśu. Henyja pradmiety dezynfekawać sublimatam (hladi niżej). Da dezynfekcyi *chimičnymi sposabami* karystajemsia: 1) karbolnaju kiślaju, 2) wapiennym małakom, 3) sublimatam,

4) farmalinaju. Farmalinu najčасьciej biarem u *hazawoj formie*, inšyja z pamianlonych chimičnych substancyjaŭ u formie *ciakominaŭ*. — *Karbolnaja kiśla* (karbołka) dawoli silnaja atruta. Trymać jaje niedzie dobra schawaŭšy, kab nia było blydy, asabliwa z dziećmi, jakija ũsim cikawiacca. Karbol nat' i cierz skuru moža być škodny. Trymajučy jaho daŭžejšy čas na sonku, robicca jon čyrwony, siła adnak jahonaje jedkaści astajecca toja samaja. Da dezynfekcyi biarecca 3% *raščynu* karbolawaje wady. Raščynu robim przyblizna woś jak: 100 čaściaŭ wady i 3 čaści karbolnaje kiśli, h zn. da 1 litra wady treba dalić bolš mienš 2 stałowyja lyžki kiśli i dobra wymiaśać. Raščyna pačatna mutnije, chutka prajaśniajecca. Kab kiśla nie apała na dno, treba dawoli doŭha kałacić, pakul usieńka nie raspuściacca. *Samuju-ž dezynfekcyju* robim woś jak: 1) namačyć na dźwie-try hadziny chuścia papeckanaje krywioju, hnojam, kałam, toje samaje z nawałockami, ručnikami i ahułam chuściam paścielnym, 2) u karbalowaj wadzie dezynfekuem ruki, papeckanyja niačystotami ci ahułam, kali rukami my dakranalisia da chworaha. Dalej u henaj wadzie možna myć pradmiety sa skury, humy, futra, kažuchi, padłohi, ścieny, wokny, woz, na jakim moh jechać chworthy, 5) usie wyparažnieńni chworaha (sploŭki, kał, pot, materyja hnojnaja, mača). Dzieła hetaje mety treba wylić usie pamianlonyya ciakominy ũ niejkaje načyńnie i zalić wadoju karbolowaju abo samuju kiślaju, miarkujućy, kab raščyna była bolš-mienš 2%—3%. Zališy patrymać

Zabityja i ranienyja na sawiecka-mandżurskaj hranicy.

Sawieckaje ahienstwa padaje: 6 h. m. mandżurski addziel wojska, kala 20 żaŭnieraŭ, na čale z japon-skim aficeram, pierajšoŭ mandżurska-balšawickuju hranicu i na sawieckaj staranie 3 kilometry ŭhłyb napaŭ na balšawickuju wartu; 8 h. m. u toj samaj wakolicy bačyli na sawieckaj terytoryi japonska-mandżurski addziel wojska, kala 50 żaŭnieraŭ; 12 h. m. japonska-mandżurski addziel wojska,

kala 50 żaŭnieraŭ, uznoŭ uwajšoŭ ŭhłyb sawieckaj terytoryi i abstrel- waŭ balšawickuju konnuju wartu. Kali balšawickaj warcie padyjšła pomač — 18 żaŭnieraŭ — japonska-mandżurski addziel pačaŭ stralać z kulamiotu. Z balšawickaha boku byli zabityja i ranienyja. Nie biaz hetaha abyšlosia i z druhoj starany.

Słowam, na Dalokim Uščodzie śmiardzić porach.

U Hrecy skasawali respublikanski ład i zawiali manarchiju

Hrecyja — heta kraina, dzie naj-čaciej bywajuć dziaŭžaŭnyja pierawaroty, chatnija wojny i biespryŭnaja baraćba miż saboju hramadzka-palityčnych pawadyroŭ. Pašla apošnij tam krywawaj baraćby za ŭładu pry-chilnikaŭ Wenizelosa z uradam dajšo da taho, što skasawali tam respubli-

kanski ład i zawiali manarchiju. I woś dziŭna, što respublikanski ład skasawaŭ i zawioŭ manarchiju sam hrecki parlament — ahulna-narodnaje pradžaŭstwa; tym bolš dziŭna, što hetkaja pastanowa ŭ parlamenciepraj-šla adnahałosna.

Roznyja wiestki

Z POLŠČY.

„Damahajmasia amnestyi.“ Pad hetkim zahaŭkam „Kurjer Poran-ny“ piša: Polskija turmy nadmierna pierapoŭnienyja; u turmach ciesnata i zaducha, asabliwa ŭ nieprytasaw-nych damoch dla ŭwiaznieńia ludziej. U hetakich warunkach adbywaŭnieka-ry ahrańičeńnia swabody, wyznačana- pastanowaj sudu, źmianiajecca ŭ ździek, jakoha karny zakon nia mieŭ i nia moh mieć na mecie. Dziela hetaha damahańnie ciapier amnestyi heta hołas usiaje sudowaje mahistratury i usiaje polskaj prakuratury.

Sapraŭdy, amnestija dla wiaz- niaŭ heta sprawa humanna i haspa- darča karysna.

Z ZAHRAŬICY.

Z wajennaha frontu ŭ Afrycy. Zdabyćcio italijancami światoha abi- synskaha miesta Aksum wyklikała wa- ŭsiej Abisynii relihijny šaŭ. Žychary najdalejšych prawincyjaŭ zychodzja- ca ŭ miesty i damahajucca aruźža, kab iści bić woraha. U Aksumie na wulicach, pašla zaniaćcia italijancami, pajawilisia strašnyja postaci niewyla- čalna chworych prakažanych, jakija azbrojony ŭ piki i naży napali na ita- lijancaŭ. Italijancy zbuntawalisia i pa- čali ŭciać. Urešcie italijancy pasta- wili napierad swaich tamašnich neh- raŭ i zmušali ich nastupać na praka- žanych pad pahrozaj użycia kula- miotaŭ, adnak i tak nehry nia jšli bić prakažanych i hinuli ad strełaŭ kula- miotaŭ. U kancy italijancy niekalki tysiać prakažanych wybili z kulami- otaŭ. Pašla hetaha z całej krainy pra- kažanyja žbirajucca i jduć wyzwalać światoje miesta Aksum. Italijancy wysledzili, što bolš 5000 prakažanych idzie ŭ Aksum wyhaniać woraha.

Tysiačy chworych żaŭnieraŭ. Praz Sueski praliŭ italijancy prawie- ŭli ŭžo ŭ Italiu z Afryki 26 455 chwo- rych żaŭnieraŭ, jakija zachwareli na tropikalnyja chwary.

Ehity pryjacielaŭ Abisynii. Wa- ŭsim Ehicie publična molacca za pieramohu ŭ wajnie Abisynijaj.

Amunicyja dla Abisynii. Užo Abisynija atrymała z zahranicy 2 mili- jony nabojaŭ. Ciapier italijancy stara- jucca zajać tyja punkty, praz jakija moža być pierawieziena z zahranicy ŭ Abisyniju aruźža i amunicyja. Za- chapić usie hetkija punkty, kab spy- nić dawoz, italijancam nia ŭdasca.

Z WILNI.

Bankroctwa. U minułym tydni začyniasia ŭ Wilni wiedamaja i ślaŭ- naja na ŭwieś Kraj handlowaja firma ziemiarskich pryładaŭ „Zygmunt Nagrodzki.“ Hetaja firma prosta nia wydzieržała ŭsiaje ciačasćci nałohaŭ, padatkaŭ, handlowaha zastoju, nie- akuratnaha kredytowańnia i zbankru- tawała.

Ciażkija časy...

Dentystyčny kabinet

pry lakarni Litoŭskaha T-wa Sanit. Pomačy ŭ Wilni, wul. Ad. Mickiewi- ča № 33 a, telef. 17-77.

Pryniaćcie štodzienna, aproč świat: ad 10—12 hadz. dnia.

Plambawańnie, wyrwańnie i lačeń- nie zuboŭ, a tak-ža štučnyja zuby.

Ceny — ambulansaŭ dziaŭžaŭnych uradoŭcaŭ.

*****

niekalki hadzinaŭ. Zamiesta karbolnaje kišli moż- na karystacca lyzalam (takija samyja raščyny). Ka- li karystajemsia farmalinaju ŭ plynym stanie, biarem jaje ŭ takoj bolš mienš raščynie, jak i karbolnuju kišlu. — Wapiennaje małako rychtu- jem hetakim čynam, što raspuskajem 1 litr laso- wanaha wapna na 3 litry wady. Praktyčna robicca heta tak, što da niejka načynnia dzierawannaha biarem 1 litr čystaha, wypalenaha wapna i nalwa- jem na jaho paru kubkaŭ wady. Wapna tady lasu- jecca i robicca z jaho parašok. Daliwajem tady jašče 3 litry wady i ŭsieńka dobra wymiešajem. Świeža narychtowanaje wapiennaje hetakaje małako — nadta dobry i mocny dezynfekcyjny prepa- rat. Adnak pastajaŭšy niekalki hadzin na pawietry, nia miecimie jano ŭžo swaje siły. Dziela hetaha małako treba koždy raz rychtawać zusim świežaje. Wapiennym małakom dezynfekujecca: 1) bielanyja ci malawanyja farbaju ścieny. Kab wapna lepš try- małasia, možna dabawić da jaho žialonaha myła (adnu lyžku myła na 5 litraŭ wapny). Hetak sama dezynfekujecca adchodnyja miescy. 2) usie wpa- raźnieńi chworaha. Dziela hetaje mety nelić roŭ- nuju kolkaść małaka da wyparaźnieńiaŭ i pakinuć na niekalki hadzinaŭ. Potym možna ŭžo wylić da adchodnaha miesca ci da niejka adumysławajace jamy. 3) paliwaje małakom padłohi, padworka, śmiatniki, hnajoŭki, chlavy, stajni. Studni dezynfe- kujem paliwajučy małakom zrub i kidajučy wapnu ŭ wadu. — Sublimat možna dostać u aptecy. Najčašciej

pradajuć jaho u pastylkach pa 1 hr. Dziela dezyn- fekcyi biarem 1 pastylku na 1 litr wady. Henaja raščyna budzie mocnaju atrutaju i dziela baktery- jaŭ i dziela čalawieka. Treba wiedać, što 1/3 hra- ma ŭžo moža zabić (atrucić) čalawieka. Dziela woś hetaha, što sublimat moža być takim niebia- piečnym, pradajuć jaho ŭ aptekach tolki na recep- ty, prypisanyja lekarom. — Sublimat nia psuje skury. Dziakujučy henaj jaho swomaści, nadta dobra ŭ jom dezynfekuwać ruki, pradmiety sa sku- ry. Možna im karystacca dziela dezynfekcyi chu- ścia, padłohaŭ, woknaŭ, ścienaŭ, futraŭ, pradmietaŭ humowych. Pradmiety z metalu ciarniejuć u sub- limacie, dyk lepš ich u sublimacie nie dezynfeka- wać. — Farmalina heta 40 proc. raščyna formal- dehydu. Nahrawajučy farmalinu, jana pačynaje pa- rawać i para henaja zabiwaje bakteryi, nia ško- działy zališnie čalawieku i żywiołam. Adjemnaja starana farmaliny, što jana dezynfekuje tolki žwier- chu, nie prachodzić hłybiej i dziela hetaha dezyn- fekcyja hetkaja nie zaŭsiody peŭnaja.

Abhaworym tutaka jašče, jak zmaŭacca z wo- šami i inšymi żywiołinami, jakija abo samyja škod- nyja, abo jašče bolš škodnyja dziakujučy tamu, što pieranośće na ślabie ci ŭ ślabie hetkija ci inšyja bakteryi.

Wošy na wopratcy. Usie pradmiety, na ja- kich mohuć być wošy (wopratka, chuścia i h. d.), treba dezynfekuwać u parawych aparatach. Ludziej

Pišmy z wioski.

Ab żyćci ŭ zaścienku.
(Świančianski paw.)

U našym zaścienku Kuciškach, Żyntupskaj wołasći, jość 13 chataŭ, a žychary ŭ hetych chatach haworać pa- biełarusku; tolki adna chata addziala- jecca — ŭ toj chacie haworać pa- polsku.

U nas taki paradak: u niadzielu abo ŭ świata žbirajucca ludzi z usia- ho zaścienku ŭ adnu chatu i haworać ab usim. U naš zaścienak prychodzić „Biełaruskaja Krynica“ i adna hazeta polskaja; sialanie, asabliwaniekatoryja, lubiać čytać hazety, dyk i wiedajuć, što na świecie robicca i wiedajuć, jak wybiraliby Sojm i Senat u Polšcy. Wie- dajem my tut u swaim zaścienku, jak sialanie hałasawali ŭ našym kraju i pa- kolki z wiosak było hałasoaŭ, a dawie- dalisja my z „Bieł. Krynicy“. Napišu ab hałasawańni ŭ nas: ad nas da wy- barnaha abwodu było daloka — 8 ki- lametraŭ; mieli prawa hałasować 38 asob, a chadzili hałasawać tolki try asoby.

Ad nas da kaścioła 10 kilometraŭ, tam i wołasć z palicyjaj i inšym na- čalstwam; da pošty i polskaj školy tolki 3 kilometry. U sprawie školy hetak jość: dzieci chodzjać pa siem hadoŭ i zdajecca wučacca, a piera- staŭšy chadzic ŭ szkołę aničahusieńki nia ŭmiejuć. My nia wiedajem, chto tut winawaty: — ci našyja dzieci ci tyja, što ich nawučajuć.

Dziela taho musić i šmat bia- dy ŭ nas jość, što našyja ludzi ciom- nyja i niawučanyja. Bratočki, wučem- sia sami praz-ślabie, kali nia mohuć dobra nawučyc nasu polskaj škole; nam treba rodnej školy, a jak nima hetkaj školy, to wučemsia sami z rod- nych kniżak i čytajma swaje hazety.

U s.

Jak hałasawali.

Dziaŭieniški, Ašmianskaha paw. Kala nas achwotnikaŭ hałasawać na wybranych kalehijami kandydataŭ na pasłoŭ u Sojm nia było — kruhom usie wioski nia mielisia hałasawać. Ale jak pačali chadzic pa wioskach ahitatory i jak pačali kazać, što budzie tym, katoryja na hałasawańnie nia pojduć, — puźliwych zrušyli z miesca i niekatoryja chadzili ŭ wybarnyja ab- wody i tam „malidawalisia“, što pryšli hałasawać. A strašyli, dyk usialak: adny štrafam pa 25 zł., druhija pra- takołami, a inšyja ciazkimi padatkami i šarwarkami, niekatoryja strašyli, što i droŭ na apaŭ nie dastanuć tyja, što nia pojduć na hałasawańnie.

St.

Koľki ŭ nas galasawala ŭ Soy- m I k a z ь n ь, Brasłaŭskaha paw. U našym wokruze z 1200 asob ma- jacych prawa galasawać galasawala tolki dźwe sotni, z jakich dźweć galasoŭ było njawажных, bo byli kartachki aławikom pačyrkanyja, — wiдаць ix kiдали для вока тыя, каму „трэба“ было galasawać.

Z usich, što galasawali, 99 prac.

былі маскaлі, бо Піманаў прад га- ласаваньнем аб'яджаў у Brasлаў- шчыне ня толькі большыя маскоў- скія вёскі, але заглядаў і на хута- ры; усюды ён намаўляў galasawaць за яго, абяцаў скасаваньне дарож- ных падаткаў і шарварку. Ня мінаў Піманаў і беларусаў — намаўляў таксама galasawaць за яго, абяцаў бараніць у Soyме правы Бел. На- роду. Але беларусы за чужынцаў galasawaць не пайшлі. Нам патрэб- ных свае беларускія паслы.

П — ка.

В. Лычавічы, Вішнеўскае вол., Вялейскага paw. U нас школа поль- ская, у якой вучыцелька, п. Сьлі- вінская, вучыць нашых дзяцей толькі папольску і так, што дзеці па 7 гадоў ходзяць у школу і ня могуць ані пісьма прачытаць, ані канвэрта надпісаць.

Было galasаваньне. Нашая вёска вялікая — хат 75 (61 правас- лаўная, 14 каталіцкіх) — galasawa- ла ўсяго чалавек 5. Ня йшлі gala- sawaць, бо сваіх беларускіх канды- датаў ня было. Для п. Сьлівінскай гэта надта не падабалася.

Мы ўсе беларусы і нам патрэб- ная свая беларуская школа і такая вучыцелька, якая ўмела-б з дзяц- мі лёгка дагаварыцца і іх добра навучыць. На наш толк, galasa- ваньне — гэта ня вучыцель і спра- ва. Яе справа — вучыць дзяцей і вучыць добра, а не старацца толькі напхнуць польшчынай. Бо ўсёроўна, паночки, а ні іх ані нас не апалычыце. — Якімі мы ра- дзіліся, такімі і будзем!

Лычавічскі.

Naša pošta.

Buraku i Uščinowiču. Kruci- hałoŭka ŭ abwieŭcy ab pradajzy roznych mataryjalaŭ, źmieščanaŭ u Nr. 36 našaj ha- zety, naležyc da taje firmy, što padaje ab- wiestku. My za źmieŭ abwieŭki nie adka- zujemy i krucihałowak nie raźwiazujemy. Krucihałoŭka naležyc da firmy „Polska Tka- nina“ Łódź ul. Moniuszki 3. Pry hetym pa- dajom da Wašaha wiedama, što dla Was mo- žam wysłać niekalki biełaruskich kniżak, tolki treba aplacić pierasyłku, abo moža chto budzie ad Was u Wilni, dyk niachaj zojdzie da nas pa knižki.

Krapiwa. Wašaje piśmo atrymali i radzim: S. Mich. čalawiek durny, dyk jamu treba darawać. Adno, što da jaho možna zastasawać, dyk tolki pahardu. Kali-ž Wy chočacie „nie darawać“, dyk chiba tolki ska- žecie jamu, što hetak rabić stydna, nizka i podła.

Беларускі Адрыўны Календар на 1936 год ужо выйшаў з друку і прадаецца ўсюды!

Цана аднаго экзэмпляра 50 грошаў. Хто купляе большы лік, атрымлівае зьніжку.

Зьмест календара багаты і размавіты. Галоўны склад у: Бел. Кнігарні „Пагоня“, Вільня Завальная вул. 1, Кнігарні Ст. Станкевіча, Вільня Вос- твабрамская 2 і Кнігарні В. Манке- віча, Вільня, Вострабрамская вул. 1.

z wošami wykupać u ciopłaj wadzle, nacirać cieła šeraju maścijaŭ.

Wošy na haławie. Nasampierš treba abstryh- čy wałasy na haławie. Try dni padrad nacirać ha- ławu bazaju źmieščanaŭ z aliwaju a ranicaju ab- mywać haławu ciopłaju wadoju z mylam i wyčasać potym hustym hrebiamiam.

Unidy prapadajuć, kali nacirać toje miesca, dzie jany wiaducca, hanučkaju, zmočanju ŭ woccie Adnolkawija sposaby pry wošach na pło- cnych orhanach.

Pluskwy i błoči. Wopratku, paściel, matra- cy, ślańniki najlepš bylo-b dezynfekuwać u para- wym aparacie. Mebli (łožka, stały i h. d.) paliwać sublimatam, asabliwa ŭ ščarubinach. Možna dezyn- fekuwać i bazaju, wocławaju kiślaju (esencyjaju), nastojkaju z machorki. Kali niedzie ŭ izbje zawi- liš pluskwy, treba pawykidać usie lamouki, ramki, pabialić dwa razy wapiennym małakom, zaliwajučy adnachaśna ŭsie ščarubiny adnym z wyšej pamia- nionych lekaŭ, abo miašankaju z šeraha myła, lu- hu i terpentyny.

Tarakany — prusaki. Nasypać uwa ŭsie šča- rubiny ŭ kuchni, ci dzie wiaducca jany, hetkaje woś miašanki: boraksu i parašku na „kazulki“ ŭ roŭnych čaściach.

Muchi. Tutaka kožnaja wakolica мае swaje najlepš zwiedanyja sposaby.

Myšy, pacuki — abo ich ławić u pastki abo zabiwać dajučy fosfar ci arsen.